

foto: Mihail E. Cratoșil

Atomii recalcitranți...

Care ar fi "rețeta" unei piese de succes în 1949 la New York, în 1984 la Beijing și în 1999 din nou la New York - acestea fiind, de altfel, doar câteva repere ale unui parcurs mondial constant aplaudat? "Cred că le-am oferit actorilor câteva lucruri bune de făcut și de spus", răspunde, parcă, Arthur Miller, citat în caietul-program al spectacolului de la TNB. În fond, autorul are dreptate. Căci, dincolo de orice analiză care ar releva acuitatea problematică perenă a textului (conflictul tragic dintre iluzie și realitate, concretizat în trezirea mărunțului slujbaş Willy Loman din "visul american") sau perfecțiunea lui formală, vizibilă în arhitectura savantă a planurilor temporale și psihice ale acțiunii, rămâne faptul simplu că **Moartea unui comis voiajor** este o piesă ce conține roluri frumoase, generoase, dintre acelea pe care actorii nu ar refuza, probabil, niciodată să le joace. Iar mai departe lucrurile merg de la sine: rolurile frumoase atrag actori mari (ii atrag ele și pe ceilalți, nu-i vorbă, spre nenorocirea tuturor), actorii mari atrag public mult și, cum publicului mult îi plac (și-i plac mult) actorii mari în roluri frumoase... La urma urmei, nimic altceva decât lucruri bune de făcut și de spus le-au oferit actorilor și Sofocle, Shakespeare sau Cehov. Arthur Miller nu e, de fapt, deloc modest. Ceva mai greu de găsit sunt regizorii ideali pentru astfel de piese. În principiu, Horea Popescu face parte din această categorie, întrucât este un regizor care nu se teme să se lase prins "la mijloc" între excelența autorului (respectiv, a textului) și aceea a actorilor, el izbutind, în spectacolele sale importante, să le servească pe ambele și să-și asigure, totodată, marja de manifestare a pro-

MOARTEA UNUI COMIS VOIAJOR de Arthur Miller. Traducerea: Sima Zamfir. Versiunea scenică: Horea Popescu ● **TEATRUL NAȚIONAL "I.L. CARAGIALE"** ● Data reprezentației: 19 ianuarie 2000 ● Regia și decorul: Horea Popescu ● Costumele: Florinela Popescu ● Muzica: Cristian Tarnovețchi ● Distribuția: Virgil Ogășanu (Willy Loman), Florina Cercel (Linda), Zoltan Lovăș/Tomi Cristin (Biff), Andrei Duban (Happy), Marius Gălea/Marius Florea Vizante (Bernard), Maria Teslaru (Femeia), Mihai Fotino (Charley), Eusebiu Ștefănescu/Valeriu Popescu (Unchiul Ben), Eugen Cristea (Howard Wagner), Gavril Pătru/Silviu Birș (Stanley), Alice Caracostea (Domnișoara Forsythe), Tatiana Constantin (Letta), Gabriela Bobeș (Jenny), Mihai Bunea (Un chelner).

priei bravuri; este un artist sensibil deopotrivă la mișcările sufletești de finețe și la desfășurările epice ample, chiar fastuoase, astfel încât, sub "bagheta" sa, un text poate căpăta pe scenă și adâncime, și anvergură. Din păcate, de astă dată combinația (al)chimică regizor-piesă-actori nu și-a găsit formula corectă. Nu știu ce atomi recalcitranți, așezați pe alte orbite decât cele adecvate, au modificat înfățișarea moleculelor din care întregul s-a alcătuit fără pierderi prea mari de substanță, dar având o fizionomie strâmbă și, de aceea, greu de recunoscut. Cumva actualizat (prin "versiunea scenică"? prin costume? n-aș ști să spun exact), textul e adus mai aproape de noi, de realitatea tranziției autohtone, dar își pierde astfel atât din profunzime, cât și din poezie. "Povestea" se citește cu ușurință, pentru că regizorul este un bun narator, dar semnificațiile ei, mai ales în privința relațiilor dintre Willy și fiii săi, se diluează și coboară la un nivel periculos de apropiat de sol: Willy devine un biet palavragiu incontinent, disprețuit de două odrasle la fel de ratate ca și el. În mare măsură necazul se trage de la evoluțiile actricești, mai exact de la surprinzătoarea lor nearmonizare. Dacă Virgil Ogășanu joacă aproape tot timpul intens, concentrat, mizând

exclusiv pe naturalețea sa fermecătoare și atașantă, Florina Cercel (Linda, mereu-înțelegătoarea soție) alege, dimpotrivă, registrul melodramatic care, în context, creează o exasperantă senzație de falsitate. Zoltan Lovăș, în rolul-cheie Biff, oscilează între aceste două linii, lăsându-ne uneori să ghicim în el un actor încă "nedescoperit", dar dând cel mai adesea impresia de nesiguranță și aproximație; din contra, excesiv de sigur pe sine, Andrei Duban, în rolul celui alt fiu, recurge la efecte facile, estradistice. De mai coerente portretizări au parte personajele secundare, grație, de pildă, lui Mihai Fotino, Eugen Cristea, Eusebiu Ștefănescu, Tatianeii Constantin sau lui Marius Florea Vizante (care însă vorbește aproape inteligibil).

Alice Georgescu

P.S. Ca să-mi respect până la capăt misiunea de cronicar, transcriu exclamația unei spectatoare oarecare către o cunoștință întâlnită întâmplător: "Dragă, slavă Domnului că văd și eu un spectacol din care înțeleg ceva!". E drept, doamna nu a spus și *ce anume* a înțeles. Totuși, n-ar fi stricat să se aplece prin preajmă, pe post de buni *entendeur-i*, anumiți regizori, dramaturgi, ba chiar și critici...